

Schande kent geen verleden

Om zijn 50ste verjaardag te vieren, besloot het Vlaams Parlement toonaangevende Vlamingen die 'de emancipatie van taal en volk hebben vormgegeven' te huldigen in een bijzonder themanummer van het maandblad Newsweek. Onder de veertien zorgvuldig uitgekozen persoonlijkheden bevinden zich echter twee van de meest beruchte spilfiguren van de Vlaamse collaboratie, August Borms en Staf Declercq.

Volledige openheid: de opstellers van deze tekst werden in Vlaanderen geboren en getogen; hun ouders en/of grootouders zijn echter overlevenden van de Shoah. De collegiale beslissing van het Vlaams Parlement, genomen onder het voorzitterschap van minister-president Liesbeth Homans, komt dus op hen over als een bijzonder schokkende en kwetsende om niet te zeggen onbehouwen maatregel. Desondanks zoeken de opstellers beslist niet naar een verontschuldiging van het Vlaams Parlement voor de collaboratie, maar wél naar een veroordeling van de legitimatie en, bijgevolg, het goedpraten van die collaboratie. Het is immers de verantwoordelijkheid van het Parlement om op een nauwkeurige en rechtvaardige manier met het verleden om te gaan.

Inderdaad, Staf Declercq was de oprichter van de VNV (Vlaamsch Nationaal Verbond), een partij waarop de nazi's na de invasie in België meteen steun konden vinden voor hun ideologie en hun antisemitische beleid. Sterker: Declercq juichte de deportatie van de Joden toe en verklaarde o.m. (in zijn partijkrant Volk en Staat van 13 augustus 1942): "De zuiveringsmaatregelen tegen de joden (...) worden met de dag strenger toegepast. Het schijnt zo dat we rondom onze redactiekantoren weer zuiver zullen kunnen ademen en nu er week na week huizen en appartementen in de buurt leegkomen, kunnen we tenminste eens rustig van huis naar kantoor en van kantoor naar huis wandelen". Wat Borms betreft, weten we dankzij het werk van de historicus Lieven Saerens dat hij in 1943 - het jaar dat Antwerpen Judenrein werd verklaard - erg ingenomen was met het feit dat hij tijdens zijn rondreis in Polen prinselijk werd ontvangen in ... Auschwitz.

We begrijpen dan ook de verbijstering en verontwaardiging, van het CCOJB (Coördinatiecomité van Joodse Organisaties in België) en het Forum van Joodse Organisaties, evenals niet-joodse instellingen zoals "Groupe Mémoire - Groep Herinnering". Er is trouwens niets toevallig aan het betreurenswaardige huldebetoon aan deze twee sleutelfiguren van de collaboratie: het is kenschetsend voor een specifiek deel van Vlaanderen om de handelingen van deze mannen - die zich "uit liefde voor Vlaanderen" in de armen van de nazi's wierpen - te rechtvaardigen en nu, langs deze omweg, te rehabiliteren. Een Vlaamse "emancipator van taal en volk", zelfs een pro-nazi, kan dus per definitie niet slecht zijn. Dat is de feitelijke betekenis van de boodschap van het Vlaams Parlement; een boodschap die nu voor de luttele som van 90.000 euro, gespendeerd voor de aanschaf van 20.000 exemplaren van het Newsweek themanummer, wereldwijd zal verspreid worden.

Sommige parlementsleden hebben geprobeerd de zaak te minimaliseren door te gewagen van "onhandigheid". Spijtig genoeg is dit excuus volmaakt onvoldoende. Één controversiële naam in het portretgalerij doen voorkomen zou al erg genoeg geweest zijn; maar twee openlijke aanhangers van het nazisme en zijn verderfelijke nasleep benoemen is meer dan een brug te ver. Het is alsof het Franse Parlement o.l.v. de Franse President had besloten om samen met Pétain zijn eerste minister Laval postuum te huldigen! Nee, dit kan niet louter onhandig zijn. Dit is gewoon ongepast.

Een verzet tegen deze zinloze verheerlijking is vergelijkbaar met dat van de joodse gemeenschap tegen de uitreiking van het Doctor Honoris Causa diploma aan Coenraad Tinel verleden jaar. Want ook dit eerbetoon maakte deel uit van de kwalijke verzuchting om de slachtoffers van de Shoah op gelijke voet te stellen met veroordeelde of "gevallen" collaborateurs. Menigeen zullen zich alvast de huilerige toespraak herinneren van de heer Tinel over zijn (bijna) deportatie en (bijna) opsluiting in concentratiekampen! Op een veel tragischer vlak is dit dan te vergelijken met het nog steeds heersende gevoel van sommige geledingen in Vlaanderen over het lot van August Borms, die na WOII ter dood werd veroordeeld en geëxecuteerd. Borms dood voor het executiepeloton zorgde er mee voor dat bepaalde Vlaamsnationalisten hem nog altijd vereren als een martelaar voor de Vlaamse zaak...

In dit verband mag men niet vergeten dat al in 1998 de CCOJB in beroep ging tegen het Suykerbuyk-decreet omdat het onaanvaardbaar werd bevonden dat zogenaamde incivieken op dezelfde voet zouden worden geplaatst als oorlogsslachtoffers; en ook omdat het onvoorstelbaar leek dat publieke middelen gebruikt zouden worden om lieden te belonen die veroordeeld werden wegens hun collaboratie met het naziregime. Een jaar later annuleerde het Arbitragehof het decreet Suykerbuyk omdat het Vlaams Parlement met dit decreet "zijn rechten had overschreden".

In 2011 werd ook een verzet uitgesproken tegen de zoveelste amnestiewet, want die stond opnieuw op de agenda van de Vlaamse partijen; minister van Justitie Stefaan De Clerck vond toen dat een debat over de amnestie door de parlementsleden moest worden benaderd als 'volwassen mensen' om zo het verleden 'te kunnen vergeten' want het was allemaal al zo lang geleden gebeurd.

76 jaar na de bevrijding van de nazikampen zijn voor sommigen in Vlaanderen de lessen van de Shoah dus nog altijd niet geleerd: amnestie, vergetelheid, huldiging van collaborateurs, zijn hierbij slechts een uiting van de antidemocratische, verkeerd begrepen nationalistische en revisionistische afwijkingen die daaronder schuil gaan.

Het hart beeft, om maar te zwijgen van het gezonde verstand, bij het idee dat een deel van die 20.000 Newsweek exemplaren nu terecht zou komen in Vlaamse scholen; het ware dus verstandiger dat men die onsmakelijke aankoop maar meteen als nietig en ledig afschrijft. Het belangrijkste is evenwel dat het Vlaams Parlement zijn weerkerende pogingen om de collaboratie te vergoelijken en hiermee de Shoah te bagatelliseren voorgoed van zich afschudt.

Wat we vandaag toelaten, is binnen de kortste keren het kwaad doorlaten.

Joël Kotek, Hoogleraar geschiedenis aan de ULB en auteur
Arthur Langerman, verzamelaar van antisemitische spotprenten
Dr Yves Louis, Voorzitter Groupe Mémoire-Groep Herinnering.
Serge Rozenberg, Professor gynaecologie ULB, Klinische Professor VUB
Viviane Teitelbaum, Brusselse volksvertegenwoordigster en auteur